

Uchwała z dnia 11 września 2001 r.

III ZP 15/01

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, z udziałem Prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka, w sprawie z powództwa Andrzeja K. przeciwko Sądowi Rejonowemu w C. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 września 2001 r. zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia postanowieniem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 7 marca 2001 r. [...]

„Czy w 1999 r. przy braku wyraźnej ustawowej klauzuli derogacyjnej albo zmieniającej treść art. 71 § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 z późn. zm.) zaspokojenie określonych w tym przepisie uprawnień sędziego do wynagrodzenia powinno nastąpić przez zapłatę wynagrodzenia zasadniczego w wysokości ustalonej zgodnie z § 2 rozporządzenia Prezydenta RP z 23 grudnia 1996 r., w relacji do kwoty odpowiadającej prognozowanemu przeciętnemu wynagrodzeniu w państwowej sferze budżetowej o jakim mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 i art. 4 ustawy z 23 grudnia 1994 r., czy też na podstawie prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia o jakim mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 23 grudnia 1994 r. i art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na 1999 r. z 17 lutego 1999 r.,

Czy w 1999 r., zgodnie z art. 27 pkt 1 ustawy budżetowej na 1999 r. zasadą powinno być przeliczenie „określonej w ustawie budżetowej” kwoty z art. 26 ust. 3, czy też kwot wynagrodzeń pracowników ustalonych po zastosowaniu nominalnej wielkości z tego przepisu ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

Prognozowanie przeciętne wynagrodzenie służące do określenia wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych w 1999 r. stanowiła kwota 1.135,40 zł (art. 71 § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju

sądów powszechnych - jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm. w związku z art. 3 ust. 3 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. z 1995 r. Nr 34, poz. 163 ze zm. oraz art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na rok 1999 z dnia 17 lutego 1999 r. - Dz.U. Nr 17, poz. 154),

Przysługujące w dniu 1 stycznia 1999 r. zasadnicze wynagrodzenia sędziów, od których począwszy od 1 stycznia 1998 r. nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne (art. 78¹ § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych) nie podlegały przeliczeniu (ubruttowaniu) na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy budżetowej na rok 1999 r. z dnia 17 lutego 1999 r. w związku z art. 110 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

U z a s a d n i e

U podłoża przedstawionych zagadnień prawnych leżało powództwo Andrzeja K., sędziego Sądu Rejonowego w C., który domagał się zasądzenia od tego Sądu wyrównania wynagrodzenia za każdy miesiąc 1999 r. wraz z ustawowymi odsetkami, a nadto zasądzenia odsetek od skapitalizowanych odsetek od kwoty 696,74 zł od dnia 14 lutego 2000 r. do dnia wniesienia pozwu. Według powoda należne mu w 1999 r. wynagrodzenie było wyliczane nieprawidłowo z uwagi na błąd w prognozie wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej w tym roku kalendarzowym. Błąd ten miał polegać na przyjęciu wzrostu prognozowanego wynagrodzenia w 1999 r. o 10,5% w stosunku do roku poprzedniego, co odbyło się bez uwzględnienia ubruttowania wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej w związku z reformą systemu ubezpieczeń społecznych, które doprowadziło do łącznego wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej o 23 % w stosunku do roku poprzedniego. Według żądania pozwu taki sam mechanizm wzrostu powinien mieć zastosowanie do wynagrodzeń sędziowskich, a zatem kwota przyjęta do przeliczenia wynagrodzenia sędziego powinna być w 1999 r. wyższa co najmniej o 23 % od przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej na 1998 r. i wynosić 1263,24 zł, zamiast przyjętej do wyliczenia wynagrodzeń sędziowskich kwoty 1135,40 zł.

Wyrokiem z dnia 18 sierpnia 2000 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Katowicach, orzekając po połączeniu do wspólnego rozpoznania sprawy powoda i kilku innych o analogicznym przedmiocie sporu, oddalił powództwa w całości, opierając się na brzmieniu art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na rok 1999 r. z dnia 17 lutego 1999 r. (Dz.U. Nr 17, poz. 154), stanowiącym, że podstawę do określenia środków i limitów na wynagrodzenia w 1999 r. dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, pracowników służby cywilnej, sędziów i prokuratorów, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych oraz żołnierzy i funkcjonariuszy stanowi prognozowane przeciętne wynagrodzenie w sferze budżetowej na 1999 r. wynoszące 1135,40 zł. Taka kwota została prawidłowo przyjęta do wyliczenia wynagrodzenia powoda w 1999 r. przy uwzględnieniu zasad i wysokości wynagradzania sędziów zawartych w art. 71 § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) w związku z § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych oraz asesorów i aplikantów sądowych (Dz.U. Nr 155, poz. 758). Powód był prawidłowo wynagradzany w 1999 r. i otrzymywał miesięczne wynagrodzenie w wysokości 3065,60 zł, według mnożnika 2,7 i kwoty 1135,40 zł, wskazanej w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej (Dz.U. z 1995 r. Nr 34, poz. 163). Sąd ten uznał za bezpodstawne żądanie ubruttowienia sędziowskich wynagrodzeń w związku z reformą systemu ubezpieczeń społecznych, argumentując, że - zgodnie z art. 78¹ § 1 u.s.p. - od wynagrodzeń sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne i nie ma do nich zastosowania art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), a nadto sędziowie nie mają statusu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, o jakich mowa w § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu przeliczania przychodu w związku z wprowadzeniem obowiązku płacenia składki na ubezpieczenie społeczne przez ubezpieczonych od dnia 1 stycznia 1999 r., przeto wynagrodzenia sędziów w 1999 r. nie ulegały przeliczeniu według wzoru zamieszczonego w załączniku do tego rozporządzenia, na jaki powoływał się powód w uzasadnieniu zgłaszanych przez siebie roszczeń. Sąd pierwszej instancji wskazał, że przepisy o wynagrodzeniu za pracę poddają się wykładni ścisłej, co oznacza, że sądy pracy nie mogą samodzielnie ustalać stawek prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w

państwowej sferze budżetowej, kształtując je odmiennie niż czynią to bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa.

W apelacji powód kwestionował pogląd o braku podstaw prawnych do korzystania przez sędziów z dobrodziejstw wynikających z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 grudnia 1998 r. w sprawie sposobu przeliczania przychodu w związku z wprowadzeniem obowiązku płacenia składki na ubezpieczenie społeczne przez ubezpieczonych od dnia 1 stycznia 1999 r., co narusza konstytucyjne zasady: prawa do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 Konstytucji RP) i zapewnienia sędziom wynagrodzenia odpowiadającego godności sprawowanego urzędu (art. 178 § 2 Konstytucji RP).

Przy rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy oparł się na niekwestionowanych ustaleniach faktycznych Sądu pierwszej instancji, uznając za nietrafne jedynie ustalenie, że wskazana w ustawie budżetowej na 1999 r. kwota 1135,40 zł, z zastosowaniem której wyliczano wysokość miesięcznego wynagrodzenia powoda, była w 1999 r. prognozowanym przeciętnym wynagrodzeniem w państwowej sferze budżetowej, o jakim mowa w art. 71 § 1 u.s.p. „w treści obowiązującej w 1999 roku i w obowiązującym w tym roku rozporządzeniu Prezydenta RP z 23 grudnia 1996 roku, wydanym na podstawie art. 71 § 2 u.s.p.”. Sąd Okręgowy wskazał, że przepisy ustawy budżetowej na rok 1999 nie posługują się pojęciem „prognozowane przeciętne wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej”, skoro art. 26 ust. 3 tej ustawy użył pojęcia „prognozowane przeciętne wynagrodzenie na 1999 r. w sferze budżetowej”, a „z lektury tekstu ustawy wynika, że wyznaczona została ona - jako wskaźnik budżetowy - w celu <... określenia środków i limitów na wynagrodzenia > dla opisanym tym przepisem ściśle określonej grupy pracowników sfery budżetowej, a nie dla <całej sfery budżetowej>”. Ponadto z wyjaśnień Ministerstwa Finansów uzyskanych w sprawie powoda i w analogicznych sprawach wynika, że kwota określona w art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na 1999 rok - mimo nazwy nawiązującej do „prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w sferze budżetowej” wynikającej z brzmienia art. 71 § 1 u.s.p. i art. 3 ust. 1 i art. 4 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej - „już z założenia była wyznaczona jako zupełnie inna kategoria normatywna niż <prognozowane przeciętne wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej>”. Według Sądu Okręgowego - na podstawie art. 1 pkt 3 i art. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych

ustaw (Dz.U. Nr 160, poz. 1059, zwana dalej ustawą z 10 grudnia 1998 r.) - w ustawie z dnia 23 grudnia 1994 r. (w jej treści wynikającej wówczas z Dz.U. z 1995 r Nr 34, poz. 163; z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 139, poz. 647; z 1997 Nr 133, poz. 883 oraz z 1998 r. Nr 117, poz. 756 i Nr 155, poz. 1014 i 1016), z dniem 1 stycznia 1999 r. wprowadzono zmiany, w następstwie których jej art. 3 ust. 3 otrzymał brzmienie „Prognozowane przeciętne wynagrodzenie stanowiące podstawę do ustalenia w 1999 r. wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, pracowników służby cywilnej, sędziów i prokuratorów, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych oraz żołnierzy i funkcjonariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, wynosi 1135,40 zł”. Oznaczało to - w ocenie Sądu drugiej instancji - że „cytowanym przepisem ustawodawca doraźnie na rok 1999, stworzył nową normatywną kategorię prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia opisując ją jako <podstawa do ustalania w 1999 roku> wynagrodzeń ściśle określonej w ustawie grupy pracowników sfery budżetowej, do której zaliczono m. in. sędziów”, która nie ma „tożsamości normatywnej” z pojęciem prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, a „w ramach tej samej ustawy te dwie kategorie są werbalne i normatywnie odmiennie definiowane”. Tymczasem zmiana wprowadzona art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1998 r., nie spowodowała zmiany art. 71 § 1 u.s.p., ale ich zestawienie dowodzi sprzeczności tych norm określających podstawę wymiaru wynagrodzeń sędziów. Dla rozwiązania tego konfliktu normatywnego decydujące znaczenie ma gwarancyjny charakter szczególnej normy zawartej w art. 71 § 1 u.s.p., która jest źródłem podmiotowego prawa sędziego do wynagrodzenia i której nie można interpretować zawężająco lub w sposób „negujący istotę i sens zawartej w nim gwarancji”. Dlatego należało uznać, że istotą art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 grudnia 1998 r. „nie była zmiana zakresu uprawnień płacowych sędziów, ale wskazanie jednego ze wskaźników wyznaczonych dla określenia środków i limitów na wynagrodzenia w roku budżetowym 1999 dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, pracowników służby cywilnej, sędziów i prokuratorów, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych oraz żołnierzy i funkcjonariuszy”. Nie można zatem - „w myśl zasady *lex posterior generalis non derogat legi priori speciali* - zasadnie twierdzić o zmianie treści normy art. 71 § 1 u.s.p. przez art. 1 pkt 3 ustawy z 10 grudnia 1998 r., a także w sposób dorozumiany”. Ostatecznie Sąd Okręgowy zajmuje stanowisko, „iż w 1999 r. uprawnienia sędziów do wynagrodzenia zasadniczego, a w konsekwencji podstawę wymiaru jego wysokości, wyzna-

czała wiążąco norma z art. 71 § 1 u.s.p., a nie art. 3 ust. 3 ustawy z 23 grudnia 1994 r., ani art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej”, skoro ponadto w ustawie budżetowej na 1999 rok, wbrew normie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r., wysokości prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej nie wskazano.

Także na wypadek przesądzenia, że podstawę wymiaru wynagrodzenia sędziego w 1999 r. należało ustalać zgodnie z treścią art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. - rozstrzygnięcia wymaga znaczenie normatywne art. 27 pkt 2 ustawy budżetowej na 1997 r., przewidującego obowiązek przeliczenia kwot i limitów na wynagrodzenia, określone w ustawie budżetowej, w związku z włączeniem do wynagrodzeń części składki na ubezpieczenie społeczne zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887, Nr 162, poz. 1118 i 1126). W ocenie Sądu Okręgowego - obowiązek taki dotyczył wszystkich wskaźników wskazanych w ustawie budżetowej na 1999 r., niezależnie od tego wobec jakiej grupy pracowników miały być one stosowane, a zatem stosowanemu przeliczeniu podlegało określone w art. 26 ust. 3 tej ustawy wynagrodzenie sędziów, skoro „art. 110 ustawy z dnia 13 grudnia 1998 r. stanowi o przeliczeniu przychodu wobec ubezpieczonych z art. 16 ust. 1 ustawy, a sędziowie nie są wyłączeni z jego zakresu podstawowego, mimo że w okresie służby od ich wynagrodzeń nie odprowadza się składek. Jak dowodzą okoliczności ustalone w niniejszym sporze wykonawcy ustawy budżetowej, wbrew literalnej wykładni art. 27, założyli, jak się wydaje contra legem, że w przypadku sędziów wynagrodzenia należy ustalać w oparciu o nieprzeliczoną kwotę podstawy z art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne dotyczyły stanu prawnego obowiązującego w 1999 r. Uregulowania zawarte art. 71 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 34, poz. 163 ze zm., powoływana dalej jako u.s.p.), w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 stycznia 1995 r. do 31 grudnia 1999 r., stanowiły w § 1, że wynagrodzenie zasadnicze sędziów równorzędnych sądów jest równe i stanowi odpowiednio do rangi stanowiska sędziego, wielokrotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej; wysokość

wynagrodzenia różnicuje staż pracy i pełnione funkcje, a w § 2, iż wynagrodzenie sędziów określa, w drodze rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa (§ 2). Ustalenie wynagrodzeń sędziowskich wymagało przeliczenia kwoty wyznaczonej kategorią przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej według wskaźników wielokrotności tej kwoty odpowiedniej do rangi stanowiska sędziego sądów powszechnych. Powyższe oznacza, że normy zawarte w art. 71 u.s.p. nie miały takiego waloru normatywnego, który samoistnie mógłby kształtować wysokość zasadniczych wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych, skoro wymagały uwzględnienia kategorii prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, określanej w innych przepisach, a także wskaźnika wielokrotności podstawy wyliczenia wynagrodzenia, określanego w drodze rozporządzenia Prezydenta RP, wydawanego po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Ten drugi element kształtowania wynagrodzeń sędziowskich nie był objęty przedmiotem sporu.

Ustalenie prawidłowej wysokości zasadniczego wynagrodzenia sędziego sądu powszechnego w sytuacji podniesionego przez Sąd drugiej instancji „braku wyraźnej ustawowej klauzuli derogacyjnej albo zmieniającej” treść art. 71 § 1 u.s.p., który w spornym okresie 1999 r. nie podlegał jakimkolwiek modyfikacjom, wymagało zbadania mechanizmu wyznaczania prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, która stanowiła normatywną kwotę bazową dla wyliczenia płacy sędziego w 1999 r. Ustawodawca wprowadził kategorię „prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej” do obowiązującego systemu prawnego ustawą z dnia 23 grudnia 1994 r. o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 34, poz. 163 ze zm.). Ustawa ta autonomicznie określa zasady i tryb kształtowania środków i limitów na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej (art. 1), natomiast ustalanie wysokości prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia następuje w ustawie budżetowej (art. 6 ust. 1 pkt 1). W ocenie Sądu drugiej instancji wątpliwości budziło odejście w 1999 r. od wyznaczenia jednej kategorii i wysokości prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia dla całej państwowej sfery budżetowej, które dokonane zostało „doraźnie na rok 1999” dla ściśle wyodrębnionych grup pracowników tej sfery budżetowej, do której zaliczono sędziów, na podstawie nowego brzmienia art. 3 ust. 3 ustawy z 23 grudnia 1994 r., wprowadzonego z mocy art. 1 pkt 3 i art. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy o kształ-

towaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 160, poz. 1059). Przepis ten stanowił wprost, że prognozowane przeciętne wynagrodzenie stanowiące podstawę do ustalenia w 1999 r. wynagrodzeń dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, pracowników służby cywilnej, sędziów i prokuratorów, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych i funkcjonariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2, wynosi 1.135,40 zł. Warto dodać, że w tej samej kwocie w 1999 r. została ustalona podstawa do określenia środków i limitów na wynagrodzenia tych kategorii pracowników w art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na rok 1999 z dnia 17 lutego 1999 r. (Dz.U. Nr 17, poz. 154), zgodnie z odesłaniem zawartym w art. 6 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r.

Przy ocenie twierdzeń Sądu drugiej instancji o braku „tożsamości normatywnej” prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej, o jakim mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 4 i 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. i z art. 71 § 1 u.s.p. - z kategorią prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w 1999 r., jaką wprowadziło na 1999 r. nowe brzmienie art. 3 ust. 3 ustawy, trzeba było ponadto mieć na uwadze inne zmiany wprowadzone ustawą zmieniającą. Mianowicie w zawartym w art. 2 ustawy katalogu określeń ustawowych ustawodawca wprowadził pojęcie pracowników cywilnych (pkt. 2a), które obejmowało pracowników państwowej sfery budżetowej, jednakże z wyłączeniem sędziów i innych osób, dla których ponadto art. 3 ust. 3 określił w konkretnej kwocie prognozowane przeciętne wynagrodzenie w 1999 r. na 1.135,40 zł; a ponadto w art. 2 pkt 4 ustawy tylko prognozowane wynagrodzenie pracowników cywilnych w państwowej sferze budżetowej nazwał „prognozowanym przeciętnym wynagrodzeniem”, chociaż następnie nie przestrzegał tego wyrażenia ustawowego konsekwentnie, skoro już w art. 3 ust. 1 pkt 1 „prognozowanym przeciętnym wynagrodzeniem” nazywa „prognozowane przeciętne wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej”, ustalone w trybie określonym w art. 4 ustawy. Tego rodzaju konfuzje terminologiczne nie mogą pomijać szczególnych regulacji zawartych w przepisach art. 3 ust. 3 ustawy i art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na 1999 r, które określiły prognozowane przeciętne wynagrodzenie na 1999 r. w sferze budżetowej w tej samej kwocie 1.135,40 zł dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, pracowników służby cywilnej, sędziów i prokuratorów, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych i funkcjonariuszy. W szczególności w żaden sposób nie da się podzielić stanowiska

Sądu drugiej instancji, jakoby wyraźne kwotowe określenie prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia sędziów w 1999 r. zmieniało treść art. 71 § 1 u.s.p. w myśl zasady *lex posterior generalis non derogat legi priori speciali* dlatego, że ustawowe uregulowania kwoty bazowej ustalania wynagrodzenia sędziów w tej samej kwocie w art. 3 ust. 3 ustawy z 23 grudnia 1994 r. i w art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na 1999 r. nie miały charakteru norm ogólnych, skoro szczegółowo, tj. w ściśle określonej kwocie ustaliły wysokość prognozowanego wynagrodzenia sędziów w 1999 r. Poza tym przepis art. 71 § 1 u.s.p. nie jest normą szczególną, albowiem odsyła do odrębnych przepisów w zakresie ustalenia kwoty bazowej wyliczenia wynagrodzeń sędziowskich, wskutek czego - na podstawie samych tylko dyspozycji zawartych w tym przepisie - niemożliwe byłoby ustalenie wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych. Przepis ten dla jego zastosowania musiał być dopełniony odpowiednią szczegółową regulacją prawną, pozwalającą sprecyzować wysokość kwoty bazowej wyliczenia wynagrodzeń sędziowskich w spornym okresie. Ponadto Sąd Okręgowy dopatruje się możliwości wyliczenia wysokości zasadniczego wynagrodzenia sędziów w 1999 r. w relacji do kwoty odpowiadającej prognozowanemu przeciętnemu wynagrodzeniu w państwowej sferze budżetowej, o jakim mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 i art. 4 ustawy z 23 grudnia 1994 r. Tymczasem według art. 3 ust. 1 pkt 1 tej ustawy - podstawę do określenia środków i limitów na wynagrodzenia w danym roku budżetowym stanowiło w państwowej sferze budżetowej, z zastrzeżeniem ust. 2, „prognozowane przeciętne wynagrodzenie w państwowej sferze budżetowej”, ustalone w trybie określonym w art. 4, zwane dalej „prognozowanym przeciętnym wynagrodzeniem”. Zawarte w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy zastrzeżenie nakazywało uwzględnienie regulacji z ust. 2 tego przepisu, który zawierał wskazanie zmodyfikowanej podstawy do określenia środków i limitów na wynagrodzenia w danym roku budżetowym dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, pracowników służby cywilnej, sędziów i prokuratorów, sądowych kuratorów zawodowych, komorników sądowych i funkcjonariuszy, którą była już kategoria „prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia”, z kolejnym zastrzeżeniem art. 3 ust. 3, który określił je w kwocie 1.135,40 zł. Skoro zatem zastosowanie regulacji zawartej w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. zawierało konieczność uwzględnienia regulacji zawartej w ust. 2, a ta z kolei nakazywała uwzględnić regulację określoną w ust. 3 tego przepisu, to konsekwentnie art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy nie tylko przewidywał możliwość zastosowania „prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze

budżetowej” do ustalenia wysokości wynagrodzeń sędziowskich w trybie art. 71 § 1 u.s.p., ale wskutek mechanizmu „podwójnego” odesłania do ust. 3 wskazał na określoną w nim kategorię „przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia” w kwocie 1.135,40 zł, stanowiącą podstawę do ustalenia w 1999 r. między innymi wynagrodzeń sędziów.

Powyższe rozważania prowadziły do konkluzji, że prognozowane przeciętne wynagrodzenie służące do określenia wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych w 1999 r. stanowiła kwota 1.135,40 zł (art. 71 § 1 u.s.p. w związku z art. 3 ust. 3 i art. 6 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. oraz art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej na rok 1999).

Na wypadek takiego sposobu rozstrzygnięcia pierwszego zagadnienia Sąd Okręgowy postawił do rozważenia ponadto kwestię „rzeczywistego znaczenia normy art. 27 ustawy budżetowej na 1999 r.”. W ocenie tego Sądu regulacja zawarta w art. 27 pkt 2 (powinno być art. 27 pkt 1 ustawy budżetowej na rok 1999), stanowiąca, iż zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 88 i Nr 162, poz. 1118 i poz. 1126) kwoty i limity na wynagrodzenia, określone w ustawie budżetowej zostaną przeliczone w związku z włączeniem do wynagrodzenia części składki na ubezpieczenie społeczne, dotyczy wszystkich wskaźników wskazanych w ustawie budżetowej, niezależnie od tego do jakiej grupy pracowników się odnosiła. W konsekwencji także określona w art. 26 ust. 3 ustawy budżetowej kwota 1135,40 zł, stanowiąca podstawę określenia środków i limitów na wynagrodzenia sędziów w 1999 r., powinna być przeliczona stosownie do treści art. 110 „ustawy z 13 grudnia 1998 r.” (powinno być ustawy z 13 października 1998 r.), skoro sędziowie nie zostali wyłączeni z podmiotowego kręgu ubezpieczonych pracowników w rozumieniu art. 16 ust. 1 tej ustawy, pomimo że w okresie służby od ich wynagrodzeń nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.

Tak przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie dotyczyło w istocie rzeczy możliwości tzw. ubruttowienia wynagrodzeń sędziowskich w 1999 r. W związku z wprowadzeniem w 1999 r. nowego systemu ubezpieczeń społecznych ustawodawca ustanowił powszechny i przymusowy obowiązek płatników składek podwyższenia ubezpieczonym, o których mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r., przychodu należnego im - po przeliczeniu - na dzień 1 stycznia 1999 r., w taki sposób, aby po potrąceniu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie chorobowe nie był on niższy niż przed przeliczeniem.

Wykonanie tej operacji w stosunku do osób określonych w art. 16 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, tj. do pracowników, przybrało postać obowiązkowej i powszechnej podwyżki wynagrodzenia za pracę należnego im w dniu 1 stycznia 1999 r., w taki sposób, aby został utrzymany jego dotychczasowy poziom (wysokość wynagrodzenia) po odliczeniu należnych składek na ubezpieczenia społeczne, których obowiązek opłacania spoczywa od dnia 1 stycznia 1999 r. także na pracownikach, stosownie do wprowadzonych od tej daty nowych zasad finansowania ubezpieczeń społecznych. W celu niedopuszczenia do realnego obniżenia poziomu wynagrodzeń pracowniczych ustawodawca wprowadził mechanizm ubruttowienia wynagrodzeń za pracę o wartość składek, które powinni opłacać pracownicy.

Przepisy ustawy z 13 października 1998 r. nie wyłączyły wprost sędziów z obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego oraz chorobowego, które obejmują wszystkich pracowników, z wyłączeniem prokuratorów (art. 6 ust. 1 pkt 1), co mogłoby sugerować wniosek, że składki na te rodzaje ubezpieczeń społecznych sędziów, którzy nie zostali wyraźnie wyłączni z kręgu pracowników podlegających obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, finansują w zakresie ubezpieczeń emerytalnego i rentowego - na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 1 tej ustawy - z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczeni (pracownicy) i płatnicy składek (pracodawcy), natomiast składki na obowiązkowe ubezpieczenia chorobowe - zgodnie z art. 16 ust. 2 tej ustawy - finansują w całości sami ubezpieczeni pracownicy. Jednakże przy ocenie podlegania sędziów obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym nie można pominąć szczególnej regulacji z art. 78¹ § 1 u.s.p., który stanowi, że od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne, począwszy od wejścia w życie tej normy prawnej z dniem 1 stycznia 1998 r. Jedynie w razie utraty statusu prawnego sędziego w przypadkach, o których mowa w art. art. 78¹ § 2 i 78⁴ § 1 u.s.p., od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu w okresie służby, od którego nie odprowadzono składek na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym, z uwzględnieniem jej waloryzacji wskaźnikiem wzrostu płac (art. 78⁴ u.s.p.). Zwolnienie wynagrodzeń sędziów z obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne spowodowało, że w służbowych stosunkach pracy sędziów nie było w dniu 1 stycznia 1999 r. płatników składek, którzy byli na podstawie art. 110 ustawy z 13 października 1998 r. adresatami obowiązku przeliczenia wynagrodzeń należnych sędziom w dniu 1 stycznia 1999 r. w taki spo-

sób, aby po potrąceniu składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz na ubezpieczenie chorobowe nie było ono niższe niż przed przeliczeniem, a do wynagrodzeń sędziów nie znajdował zastosowania mechanizm ubruttowienia przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne określony w tym przepisie już z uwagi na nieodprowadzanie składek na te ubezpieczenia od 1 stycznia 1998 r. Konsekwentnie z tych samych przyczyn nie znajdował do wynagrodzeń sędziów zastosowania taki sam mechanizm przewidziany w art. 27 pkt 1 ustawy budżetowej na 1999 r., który ponadto nie miał samoistnego waloru normatywnego, skoro bezpośrednio odsyłał do ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie przeliczenia kwot i limitów na wynagrodzenia, określonych w ustawie budżetowej, jakie podlegały takiemu przeliczeniu w związku z włączeniem do wynagrodzeń części składki na ubezpieczenie społeczne. Warto tu powtórzyć, że istota mechanizmu zastosowania tzw. ubruttowienia przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, polegała na takim ich przeliczeniu, aby po potrąceniu obciążających ubezpieczonych składek na ubezpieczenia społeczne, ich przychód nie był niższy niż przed przeliczeniem. Zastosowanie tego mechanizmu miało przeciwdziałać spadkowi wartości przychodów ubezpieczonych w związku z obciążeniem ich obowiązkiem zapłaty części składki na ubezpieczenia społeczne, a zatem nie mogło być postrzegane jako uzasadnienie dla wzrostu realnej wartości takich przychodów, jak wynagrodzenia sędziów, od których począwszy od 1 stycznia 1998 r. nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne. Powyższe prowadziło do wniosku, że przysługujące w dniu 1 stycznia 1999 r. zasadnicze wynagrodzenia sędziów, od których począwszy od 1 stycznia 1998 r. nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne (art. 78¹ § 1 u.s.p.), nie podlegały przeliczeniu (ubruttowieniu) na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy budżetowej na rok 1999 w związku z art. 110 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

=====